GEZOND IN BEVERWAARD

BOUWSTENEN UIT DE PRAKTIJK

VELD ACADEMIE

GEZOND IN BEVERWAARD

BOUWSTENEN UIT DE PRAKTIJK

INLEIDING

Onder de noemer Gezonde Toekomst Dichterbij lanceerde Fonds Nuts Ohra een programma om sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen. De oogst betrof zo'n 40 projecten door het hele land. Het project Gezond in Beverwaard heeft zich gedurende drie jaar gericht op twee groepen basisschoolleerlingen en hun gezinnen in Rotterdam Zuid.

Met het project is gewerkt aan leefstijl- en talentontwikkeling van de kinderen. De opbrengsten en resultaten zijn uitvoerig geanalyseerd en gedocumenteerd in een onderzoeksrapport.In deze handreiking ligt de nadruk juist op de praktische lessen uit het proces, die relevant zijn voor professionals die in een leeromgeving aan de slag gaan met gezondheid gerelateerde interventies in gezinssituaties.

Ieder project is maatwerk. Toch zijn er wezenlijke onderwerpen te benoemen die in een dergelijke samenwerking van belang zijn. Binnen Gezond in Beverwaard stond een lerende werkwijze centraal waarbij interventie en onderzoek nauw met elkaar verbonden waren. Dit zorgde voor een continu proces van evaluatie en verbetering van de aanpak. De belangrijkste inzichten die gedurende het proces zijn opgedaan worden in het begin van deze handreiking samengevat.

Het samenvattend overzicht van deze lessen is zo opgebouwd dat deze als losse bouwstenen geselecteerd en toegepast kunnen worden. De kernachtig geformuleerde lessen worden elders nader toegelicht. Het overzicht claimt niet volledig te zijn, maar kan professionals in de initiatieffase van een project op weg helpen om werkwijze en doelstellingen te formuleren.

Het tweede deel van dit document geeft een meer gedetailleerd beeld van hoe de aanpak van het project Gezond in Beverwaard is opgezet en doorontwikkeld. Thema's als samenwerking tussen verschillende organisaties, het bereiken van ouders, ontwikkelen van lesprogramma's en verankering en borging komen aan bod. Deze beschrijving geeft een levendige illustratie van de meer generieke aandachtspunten die op volgende pagina's geformuleerd zijn.

BEVERWAARD CENTRUM Speelplein aan de winkelstraat van Beverwaard, ontwikkeld door de gemeente in samenspraak met de winkeliers en bewoners. Kinderen uit de wijk mochten stemmen over de kleuren. Foto: Jan van der Ploeg

BOUWSTENEN

EEN PRAKTISCHE HANDREIKING VOOR PROFESSIONALS DIE AAN DE SLAG GAAN MET GEZONDHEID GERELATEERDE INTERVENTIES IN GEZINSSITUATIES

DOELSTELLINGEN

A7 Maak ruimte voor reflectie binnen teams.

A7 Organiseer periodiek een klankbordgroep met mensen uit praktijk en wetenschap.

EVALUEREN EN BIJSTELLEN

Gebruik de inzichten vanuit de uitvoering om er samen van te leren. Leren door te doen.

MOTIVATIE

Formuleer in samenspraak (hoofd)doelstellingen van het project die aansluiten op de intrinsieke motivatie van deelnemende partijen. A4

Besef dat elke partij een eigen (meer direct) belang heeft om mee te doen. A4

Gezondheid is niet voor iedereen een vanzelfsprekend positieve doelstelling. A4

A4 Zorg dat doelstellingen haalbaar zijn en kleine successen kunnen worden bereikt.

GENERIEKE LESSEN

Bedenk wat je de buitenwereld kunt leren en welke bevindingen het project overstijgen.

KANS

Zet kunst en cultuur in als middel om weerbaarheid, leefstijl en gezondheid te bevorderen.

A3 Stel iemand verantwoordelijk voor de onderlinge communicatie, afstemming en coördinatie van de samenwerking.

A6 Zorg voor informele contactmomenten.

COMMUNICATIE

Laat voldoende ruimte voor de aanlooptijd en maak heldere afspraken over overlegstructuur om de impact van verschillen tussen organisaties te verminderen. A3

AANDACHTSPUNT

Wie is aanjager van het project en welke beperkingen en kansen brengt dit mee?

A5 B4 Vraag commitment; voorkom teveel wisselende gezichten.

CONTINUÏTEIT

A2 Maak taken en verantwoordelijkheden niet organisatie- of persoonsgebonden maar rolgebonden.

A1 Zorg dat de doelgroep betrokken wordt bij de opstartfase en gedurende het traject.

A2 Formuleer bij aanvang expliciet rollen en bijbehorende taken en verantwoordelijkheden.

VERANTWOORDELIJKHEDEN

SAMENWERKING

SAMENHANGENDE LESBLOKKEN

Evalueer met regelmaat de effectiviteit van de lessen en pas deze aan op basis van de inzichten.

Kies voor een heldere begripsdefinitie van leefstijl/gezondheid en laat de inhoud van de lessen hierop aansluiten.

WERKEN OP EEN BASISSCHOOL

MEERWAARDE BIEDEN

Geef heldere structuur aan lesprogramma's en formuleer lesdoelen. Zo weten leraren en leerlingen waar zij aan toe zijn, en waar de meerwaarde ligt.

B5 Geef de activiteiten zo vorm dat ze meerwaarde bieden op het bestaande aanbod door gastlessen, excursies en partnerschappen.

B2 Zorg dat het lesprogramma niet voor lastenverzwaring voor de leraren zorgt, zet extra krachten in waar nodig.

Maak in het lesprogramma ruimte voor zelfregie, persoonlijke interesses, samenwerking en talentontdekking en -ontwikkeling van leerlingen. B6

B3 Voer gesprekken met kinderen, geef individuele aandacht waar docent niet altijd tijd voor heeft.

AANSLUITING REGULIER LESPROGRAMMA

B1 Zorg dat activiteiten op school bijdragen aan de leerdoelen, lesprogramma's en verplichtingen.

KANS

Maak gebruik van leertijduitbreiding in aandachtswijken.

TASTBAAR RESULTAAT

Werk toe naar een tastbaar resultaat, dat werkt motiverend voor deelnemers, teamleden en in communicatie naar de buitenwereld. B7

RELATIE OPBOUWEN

Zorg voor een op maat gemaakte aanpak per huishouden. C1

Probeer achter de voordeur te komen en met de ouders in gesprek te gaan. Krijg als alternatief toegang tot een ruimte in school voor laagdrempelig contact. C2

Niet alle ouders zullen geïnteresseerd zijn in het onderwerp van het project, tracht om het project indirect te laten leven. C1

Liever twee coaches dan één; deel kennis en zorg voor warme overdracht bij personeelswijzigingen. C4

INFORMEREN

C6 Maak een communicatieplan. Ontwikkel een herkenbare huisstijl.

C3 Gebruik bestaande contactmomenten op school.

C3 Presenteer met regelmaat de opbrengsten van het traject aan ouders.

C4 Zorg dat contactinformatie van de coach niet persoonsgebonden is.

Maak contact toegankelijk en zet middelen in om informeel en snel informatie uit te kunnen wisselen tussen ouder en coach. C6

KANS

Beleg de functie van coach binnen de jeugdgezondheidszorg.

BETREKKEN (WIJK)NETWERK

VERANKERING

Zorg voor goede verslaglegging van alle contactmomenten en deel lessen met (wijk)partners.

Sluit aan bij netwerkbijeenkomsten, bijvoorbeeld van van het Centrum Jeugd en Gezin.

Betrek de medewerker ouderbetrokkenheid van de school en/of de ouderraad. C5

Zorg dat projectmedewerkers niet onmisbaar worden. Blijvende verbetering moet niet van hen afhankelijk zijn.

BEREIKEN VAN GEZINNEN

Bouwstenen – Organisatie

A1 Bij de start van het project is het wenselijk om een volledig overzicht van stakeholders te hebben om zo de juiste partijen en personen aan te laten haken. De snel gemaakte fout is om alle professionele partijen om tafel te zetten en de doelgroep te vergeten. Het is raadzaam een vertegenwoordiger van de doelgroep vanaf het eerste moment te betrekken.

A2 Maak onderscheid tussen impliciete en expliciete taken die met het project samenhangen. Hoe explicieter de taak, hoe beter en sneller uitvoerbaar. Wijs vervolgens taken toe aan rollen, daarna pas aan personen of organisaties. Zo zijn verantwoordelijkheden beter overdraagbaar en vallen ze niet tussen wal en schip.

A3 Voldoende aanlooptijd is cruciaal om aan ieders werkcultuur te wennen, een effectieve gezamenlijke aanpak te ontwikkelen en onvoorziene omstandigheden te kunnen incasseren. Houd voorafgaand rekening met de verschillende werktijden, -ritmes en communicatievoorkeuren die horen bij een bepaalde organisatie, dit voorkomt verkeerde verwachtingen tijdens de uitvoering.

A4 Het hebben van een gezamenlijk doel is belangrijk voor een effectieve samenwerking. Betrek degenen die voor de uitvoering van het project verantwoordelijk worden bij het formuleren van de doelen. Dit vergroot het eigenaarschap en de mate waarin de geformuleerde doelen realistisch en haalbaar zijn. Wanneer doelstellingen niet aansluiten op de intrinsieke motivatie van de partijen of schuren met hun individuele belangen beïnvloedt dit de slagingskans van het project. Zorg voor aansluiting op thema's die leven binnen de organisatie.

A5 Voor een succesvolle samenwerking is continuïteit in de bezetting van het projectteam van essentieel belang. Wanneer er sprake is van onvoorziene omstandigheden is het belangrijk om te zorgen voor een goede overdracht van de werkzaamheden. Het eerder genoemde rolgeboden taken- en verantwoordelijkhedenpakket helpt hierbij.

A6 Het komt de samenwerking ten goede om naast formele overleggen met een vooraf vastgelegde agenda ruimte te creëren voor informele gesprekken. Deze dragen bij aan de onderlinge verhoudingen, de werksfeer en het op de hoogte blijven van de dagelijkse gang van zaken.

A7 Maak ruimte voor voortschrijdend inzicht: reflecteer regelmatig binnen en tussen de partijen. Zo kunnen de inzichten die voortkomen uit de uitvoering meteen worden ingezet om verbeteringen door te voeren. Deel de knelpunten en opgedane inzichten periodiek (bijvoorbeeld halfjaarlijks) met een klankbordgroep van praktijk en wetenschap. Maak ook incidenteel van dit netwerk gebruik.

ZELFVERDEDIGINGSLES Je veilig voelen draagt bij aan je gezondheid, net als gezond eten en bewegen. Want als je je veilig voelt zit je lekkerder in je vel. Daarom kregen de kinderen een gastles zelfverdediging waarin stevig en zelfverzekerd staan en een paar verdedigingstechnieken werden geoefend.

REGIE Filmproject waarbij de leerlingen niet alleen zelf beeld opnamen, maar ook de kostuums en het decor maakten. Zo krijgen ze letterlijk en figuurlijk de regie over hun eigen gezondheid.

Bouwstenen – Werken op een basisschool

Basisscholen kennen een intensief programma, zeker in aandachtswijken. Veel van deze lessen gaan daarom in op de vraag hoe een project als aanvulling en niet als aanslag op de beperkte tijd en energie kan worden gezien. Daarnaast zijn er enkele lessen over de vorm en opzet van het lesprogramma.

B1 Betrek de docenten bij het opzetten van het lesprogramma. Extra lessen van een aanvullend project kunnen niet eenvoudig weggestreept worden tegen lessen uit het reguliere curriculum. Door in een vroeg stadium te verkennen binnen welke vakken er aanknopingspunten zijn kan er gezorgd worden voor een thematische verbinding en kunnen de lessen zo goed mogelijk in het rooster worden ingepast.

B2 Zet extra krachten in vanuit het project om het lesprogramma voor te bereiden en uit te voeren. Let op de daarvoor benodigde competenties. Wees scherp op de vraag wanneer projectkrachten aanwezig moeten zijn en wanneer kinderen zelfstandig aan het programma kunnen werken. Dit laatste vergroot de flexibiliteit in de planning voor groepsleerkrachten.

B3 De meerwaarde van aanvullende krachten kan ook zitten in de extra werkzaamheden die ze op kunnen pakken buiten het lesprogramma. Zo biedt hun aanwezigheid mogelijkheden om met kinderen in gesprek te gaan en hen persoonlijke aandacht te geven. Het voeren van individuele gesprekken is effectief gebleken om de leerlingen beter te leren kennen, informatie op te halen en ruimte te geven voor het uitspreken van individuele wensen en behoeften.

B4 Continuïteit in het team van docenten en projectkrachten is belangrijk voor het opbouwen van een goede samenwerking. Dit vergroot de kwaliteit van zowel het lesprogramma als de dataverzameling.

B5 Leg contact met lokale organisaties die programma's bieden op het gebied van gezondheid, leefstijl- en talentontwikkeling. Deze samenwerkingen kunnen bij succes omgevormd worden tot langdurige partnerschappen waardoor kinderen via school met onder meer sport, kunst en cultuur in aanraking komen.

B6 Kies een geschikte vorm binnen het lesprogramma die de kinderen als stimulerend ervaren. Theater en film zijn een aansprekend middel gebleken en bieden kans om talent te ontdekken en te ontwikkelen. (Zie voor inspiratie van een lesprogramma pagina 12 en 13.)

B7 Het toewerken naar een concreet en tastbaar product vergroot het eigenaarschap van de leerlingen in het project. Het biedt samenhang in de lessen en het zichtbaar resultaat werkt motiverend. Bovendien kan het gedeeld worden met de buitenwereld, familie en vrienden.

Bouwstenen – Bereiken van gezinnen

C1 Vraag waar kinderen zelf behoefte aan hebben en stem het formuleren van het aanbod hierop af. Dit biedt aanknopingspunten voor de kennismaking met de ouders: een positieve start. De directe meerwaarde van coaching zit voor huishoudens namelijk niet altijd in het thema gezondheid/leefstijl, maar in andere zaken zoals het ordenen van financiën of het vinden van een passende naschoolse activiteit voor het kind. Een op maat gemaakte benadering en aanpak, aansluitend op specifieke hulpvragen binnen het gezin, is noodzakelijk om waardevolle impact te hebben.

C2 Het afleggen van huisbezoeken is een effectieve manier om ouders te leren kennen en de thuissituatie van de leerlingen in beeld te krijgen. Daarbij valt rekening te houden met mogelijke obstakels zoals de taalvaardigheid van ouders. Wanneer een huisbezoek niet mogelijk is, biedt een alternatieve locatie zoals een gespreksruimte op school of wijkgebouw uitkomst.

C3 Sluit aan bij reguliere activiteiten van school, zoals rapportgesprekken en ouderavonden. Door in een andere ruimte of op de gang aanwezig te zijn kun je ouders aanspreken. Organiseer daarnaast presentaties van de resultaten van het lesprogramma. Kinderen kunnen hun ouders enthousiasmeren te komen kijken. Omdat de presentaties vaak onder schooltijd plaatsvinden zal dit niet voor alle ouders mogelijk zijn.

C4 Blijf bereikbaar. Het opbouwen van een relatie met ouders kost tijd. Het opbouwen van een vertrouwensband en continuïteit in de bezetting is voorwaardelijk om te kunnen volharden in een aanpak. Het werken in een duo en de beschikking over een overdraagbaar telefoonnummer en mailadres verzacht de impact van een eventuele personeelswijziging.

C5 Ga vanaf de start van het project de samenwerking aan met de medewerker ouderbetrokkenheid van school. Deze weet welke benadering effectief is, wie sleutelfiguren zijn en welke activiteiten aanspreken. Door te communiceren via deze persoon zijn ouders eerder geneigd berichtgeving te bekijken. Ook een voortrekkersgroep met betrokken ouders kan leiden tot een groter bereik. Door inspraak in de thema's, activiteiten en methoden wordt er beter aansluiting gevonden bij de belevingswereld van ouders.

C6 Ten behoeve van de herkenbaarheid is het behulpzaam om een communicatieplan op te stellen, met daarin opgenomen de frequentie van berichtgeving, een format voor een aantal verschillende soorten berichtgeving (flyer, nieuwsbrief, uitnodiging, etc.) en een huisstijl met logo. (Zie voor inspiratie pagina 16 en 17.)

C6 Vul formele contactmomenten aan met informeel en laagdrempelig contact. Via een berichtendienst als Whatsapp kan op een informele manier contact worden onderhouden met ouders en het stelt hen in staat om op berichten te reageren op momenten dat het hen uitkomt.

DE HEILIGE MEEUW Begin november 2019 werd het kunstwerk De Heilige Meeuw in de Beverwaard geopend. Dit speelobject in het park aan de Schinnenbaan is bedacht door kinderen en een resultaat van het lesprogramma van het project. De Heilige Meeuw is ontwikkeld door ObeCity en mogelijk gemaakt door CityLab010. Foto: Thijs van Luijk

INSPIRATIE LESPROGRAMMA

Lesblok 6.1

BUITENSPELEN IN DE BUURT
September – Oktober 2016
Samenwerking Student Stedenbouwkunde
Aantal lessen 4
Omschrijving In groepsverband middels tekeningen en maquettebouw ontwerpen aan de ideale openbare ruimte voor buitenspelen.
Dataverzameling Tekeningen, eet- en beweegdagboekjes.

Lesblok 6.2

SPELEND LEREN
November 2016
Samenwerking Studenten Gamification
Aantal lessen 3
Omschrijving Middels het spelen van spelletjes leren over de thema's eten, bewegen en emoties.

Lesblok 6.3

VEILIGHEID
Februari – Maart 2017
Samenwerking Student Criminologie en student Stedenbouwkunde
Aantal lessen 3 + 2 gastlessen
Omschrijving Lessen over veiligheidsbeleving, de relatie tot gezonde leefstijl.
Dataverzameling Vragenlijsten veiligheids-beleving kinderen, routes door buurt.

GASTLES WIJKAGENT Uitleg over haar werk en veiligheid in de buurt.
GASTLES ZELFVERDEDIGING Zelfverzekerd leren staan en verdedigingstechnieken

Lesblok 6.4

ZORGEN VOOR JEZELF
Mei – Juni 2017
Samenwerking Studenten Beleid & Management Gezondheidszorg
Aantal lessen 2 + excursie
Omschrijving In de les oefenen de kinderen met EHBO en leren ze hoe ze voor zichzelf kunnen zorgen.
Dataverzameling Ingevulde pyramide van Maslov, vragenlijst slaapritme en beweeggedrag.

EXCURSIE MAASSTAD ZIEKENHUIS Uitleg over gezonde leefstijl en het werk van ziekenhuis- en ambulancepersoneel.

Lesblok 6.5 & 7.1

WEERBAARHEIDSTRAINING
Juni – Oktober 2017
Samenwerking Building Arts
Aantal lessen 8
Omschrijving Theater- en spellessen ter bevordering van de kinderen hun weerbaarheid
Dataverzameling Ontwikkelrapporten over het gedrag en leerproces van de kinderen en een aanbeveling voor mogelijke vervolgtrajecten.

Lesblok 7.2

KINDERRECHTEN
November 2017
Samenwerking Building Arts
Aantal lessen 4
Omschrijving Ter voorbereiding op het filmproject maken kinderen in de reguliere taallessen opdrachten met het thema kinderrechten.
Dataverzameling Lesbladen met opdrachten over kinderrechten.

BLIKSEMSTAGES

De bliksemstages werden aangeboden door Jinc in het kader van loopbaanoriëntatie op de basisschool. In het lesprogramma van het project is waar mogelijk verbinding gelegd met al lopende programma's.

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM
Kinderen krijgen een rondleiding over de campus, interviewen studenten en krijgen uitleg over het doen van wetenschappelijk onderzoek (November 2018).

RESTAURANT VAPIANO
De kinderen krijgen een kijkje in de keuken en mogen daar meehelpen met o.a. het snijden van groente (Mei 2019).

GEMEENTE ROTTERDAM
Bezoek aan stadwinkel IJsselmonde, voorstelronde met teamleider, kinderen stellen (kinder) cv op en doen een sollicitatie (Mei 2019).

Lesblok 7.3

FILM - VERHAAL
Februari 2018
Samenwerking Building Arts & Veldacademie
Aantal lessen 4 + excursie
Omschrijving De kinderen werken in drie groepen aan hun eigen film rond het thema 'sport', 'theater' of 'talent'. Er wordt in de les onder begeleiding gewerkt aan het schrijven van de verhaallijn.

EXCURSIE IFFR Bezoek aan het IFFR in de Rotterdamse Schouwburg waar de kinderen meerdere korte films te zien krijgen.

Lesblok 7.4

FILM – SCRIPT
Maart 2018
Samenwerking Building Arts & stagiaires Pedagogische Wetenschappen
Aantal lessen 6
Omschrijving Lessen over het schrijven van een script, verhaallijn omzetten in een fimscript.
Dataverzameling Observaties over het gedrag en leerproces van de kinderen.

Lesblok 7.5

FILM – STORYBOARD
April – Mei 2018
Samenwerking Building Arts & stagiaires Pedagogische Wetenschappen
Aantal lessen 6
Omschrijving Lessen over het maken van storyboards.
Dataverzameling Observaties over het gedrag en leerproces van de kinderen.

Lesblok 7. 6

FILM - OPNAMES
Juni – Juli 2018
Samenwerking Building Arts
Aantal lessen 4
Omschrijving Kinderen maken onder begeleiding filmopnames in en rondom school.
Dataverzameling Observaties van de filmlessen & ontwikkelrapporten over het gedrag en leerproces van de kinderen.

Lesblok 8. 1

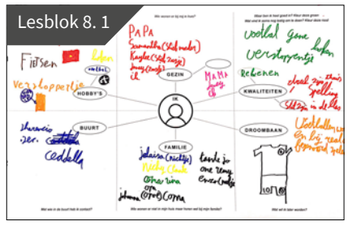

EIGEN IDENTITEIT & KWALITEITEN
Oktober 2018
Samenwerking Building Arts
Aantal lessen 6
Omschrijving Kinderen maken mindmap en tekeningen over hun identiteit en kwaliteiten.
Dataverzameling Mindmaps over leefomgeving, kwaliteiten en droomberoepen.

Lesblok 8.2

DROOMBEROEP & LEERROUTE
November – December 2018
Samenwerking Building Arts
Aantal lessen 5
Omschrijving Uitleg en opdrachten over mogelijke banen en toekomstperspectief.
Dataverzameling Leerroutekaarten, vragenlijsten over toekomstbeeld.

Lesblok 8.3

KEUZE VOORTGEZET ONDERWIJS
Januari – Februari 2019
Samenwerking Building Arts & stagiaires Pedagogische Wetenschappen
Aantal lessen 3 + excursie
Omschrijving Lessen over het maken van een schoolkeuze.
Dataverzameling Observaties over het gedrag en leerproces van de kinderen.

EXCURSIE DE KUIP Rondleiding, persconferentie met jeugdspeler en voetbaltraining.

Lesblok 8.4

FILM - VOORBEREIDING
Maart – April 2019
Samenwerking Building Arts & stagiaires Pedagogische Wetenschappen
Aantal lessen 3
Omschrijving Voorbereidende lessen op de film: verhaallijn, script en rolverdeling.

Lesblok 8.5

FILM - OPNAMES
Mei – Juni 2019
Samenwerking Building Arts & stagiaires Pedagogische Wetenschappen
Aantal lessen 4
Omschrijving Kinderen maken onder begeleiding filmopnames in en rondom school.
Dataverzameling individuele filmpjes over toekomstdroom en 'Wat is gezondheid'. Observaties van de filmlessen & ontwikkel-rapporten over het gedrag en leerproces van de kinderen.

BEZOEK AAN FEYENOORD De leerlingen trainen op de velden van voetbalclub Feyenoord, bezoeken stadion De Kuip en interviewen een jeugdspeler tijdens een persconferentie. Bij de training leren ze vooral sociale vaardigheden en bij de persconferentie staat het bereiken van doelen centraal. Foto: Jan van der Ploeg

INSPIRATIE COMMUNICATIE

uitnodiging

Uitnodiging voor de ouders en verzorgers van groep 6

Gezond in IJsselmonde

Informatiebijeenkomst op maandag 26 september
13.30 uur – 14.30 uur of 19.00 uur – 20.00 uur

Beste ouders en verzorgers,

Zoals u wellicht al heeft gelezen in de schoolgids, doet RK de Regenboog het komende jaar mee met het project '***Gezond in IJsselmonde***'. Het project duurt 3 jaar en wordt uitgevoerd in samenwerking met Stichting IJsselwijs (*bekend van de Vraagwijzer*) en de Veldacademie. Wij willen samenwerken om de gezondheid te verbeteren van de leerlingen en de ouders in de Beverwaard. Dit willen we graag samen met u doen en hiervoor hebben wij uw hulp nodig!

Wij hechten veel waarde aan de betrokkenheid van ouders en willen u dan ook graag uitnodigen voor een informatiebijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst willen we u meer vertellen over het project en wat het de gezinnen uit de Beverwaard kan opleveren. U mag kiezen om naar een bijeenkomst in de middag of in de avond te komen. Beide bijeenkomsten vinden plaats in de ouderkamer op het hoofdgebouw.

Wij hopen u te zien op maandag 26 september!

Met vriendelijke groet,

Directie van RK Regenboog
Janina Silva van Stichting IJsselwijs
Andrea Fitskie & Sander Smoes van Veldacademie

UITNODIGING OUDERS VOOR INFORMATIEBIJEENKOMST
September 2016

uitnodiging

De ontwerpers van Beverwaard

Uitnodiging voor de ouders en verzorgers van groep 6

Beste ouders en verzorgers,

Afgelopen weken hebben de kinderen van groep 6 hard gewerkt aan het eerste lesprogramma van het 3-jarige project Gezond in IJsselmonde. Het lesprogramma staat in het teken van buitenspelen in de buurt. De kinderen hebben de afgelopen weken:

- nagedacht over wat gezond inhoudt
- de eigen buurt getekend
- met elkaar ideeën bedacht voor een buurt waar buiten spelen nog leuker is
- veldonderzoek gedaan in de buurt met camera en plattegrond

De laatste les gaan de kinderen in groepjes maquettes bouwen om al hun ideeën op schaal te testen. We willen deze les feestelijk afsluiten en willen u daarom graag uitnodigen om na afloop van de les de maquettes te komen bekijken en u te laten inspireren door de presentaties van de junior architecten!

Hopelijk zien we u dan!

UITNODIGING OUDERS VOOR PRESENTATIE MAQUETTES
Oktober 2016

flyer

Gezond in IJsselmonde

Beste ouders en verzorgers,

Met het project Gezond in IJsselmonde willen we uw kind zoveel mogelijk kansen geven op een goede gezondheid en ontwikkeling van zijn/haar talent.

Perfect is niet nodig. Het gaat om een actief, ondernemend, sociaal en creatief kind. Concreet betekent dit speciale lesprogramma's in de twee groepen das en vraat van een coach.

Lesprogramma's
Studenten geven speciale lessen over thema's die te maken hebben met gezondheid. Niet alleen gesonde voeding en bewegen, maar ook bijvoorbeeld ook thema's als veiligheid en opvoedadviezen in de wijk.

Coach
Lenore Spruijt is als coach ondersteuning bij het project en zal iedere ouderbijeenkomst uitvoeren voor de ouders. Ook zal zij regelmatig in de klas te vinden zijn om ondersteuning op het gebied van talentontwikkeling en leerlijst. Door haar uitgebreide netwerk in IJsselmonde kan ze u wijzen op mogelijkheden.

Meten is weten
Het project wordt gefinancierd door een fonds, die wil weten of het project effect heeft en op andere plekken kan worden uitgerold. Daarom zijn er onderzoekers betrokken, we staan in de gezondheidsmeting in de twee klassen bij. De resultaten daarvan worden alleen anoniem gebruikt. Individuele gegevens worden niet gedeeld met de school, gemeente of andere instanties hierbij. Alleen met uw toestemming.

Contact met de coach?
Lenore Spruijt
06 409 33 415
lspruijt@kregenboog.nl

VELD ACADEMIE
ijsselwijs

FLYER OM UIT TE DELEN OP RAPPORTAVOND
Februari 2017

nieuwsbrief

NIEUWSBRIEF VAN GEZOND IN IJSSELMONDE

In het kader van het project Gezond in IJsselmonde kwam deze week de wijsgierte op bezoek in groep 4.
Afgelopen weken zijn er door de kinderen vragen bedacht, die nu eindelijk gesteld konden worden.
Er werd uitgelegd wat de wijsgierte doet: hoe ij te bereiken is, uit welke onderdelen het uniform bestaat en dat dit pc'n kent vol 10 kilo weegt.
Ook kon ze vertellen dat ij de Beverwaard Bink heeft dien verbiederen. De kinderen vonden dit heel leuk, want ze hebben hem al vaak gezien en weten nu ook wat hij/zij/het gewoonten. Een hele gastvrijheidig vuur de kinderen.
Op die vroeg wie er totter ook opgeruimd werden, zingen er fijne wat hondien die ij kent.
Ook kwam Lenore Spruijt met de kinderen voor groep 4 over 13 jaar in uniform over shoot om bij te dragen oren een veilige wijk.
Wouw zien wat met een politieauto.
wordt die is toch wat heel leuk!

Met vriendelijke groet,
Team Gezond in IJsselmonde

NIEUWSBRIEF NAAR AANLEIDING VAN LESPROGRAMMA VEILIGHEID April 2017

nieuwsbrief

NIEUWSBRIEF NAAR AANLEIDING VAN WEERBAARHEIDSTRAININGEN Juni 2017

flyer

FLYER VOOR WINACTIE GROENTEBOX
September 2017

Veldacademie

flyer

Aan de ouders/verzorgers van Groep 7, RK de Regenboog

Gezond in IJsselmonde
verbetert de ervaren gezondheid en stimuleert de ontwikkeling van het talent

thuis

Coaches Lenore Spruijt en Carlina Castro van Stichting IJsselwijs kunnen u helpen met vragen die betrekking hebben op uw kind, uzelf of uw gezin. Zij zijn goed bekend met organisaties in de wijk. Een aantal voorbeelden van acties uit vorig schooljaar, voortgekomen uit vragen van ouders:

- Organiseren van theaterlessen door Stichting Building Arts om weerbaarheid van kinderen te trainen
- Uitzoeken van zaken rondom Jeugdsportfonds aanmelding in overleg met gymdocent
- Bemiddeling in gesprekken tussen ouders en leerkrachten, SMW-er, Intern Begeleider en voedingscoach
- Bemiddeling in vrijwilligerswerk
- Aanvraag voor thuiszorg bij de gemeente
- Informeren over Jeugdtegoed Rotterdampas
- Meedenken in talentontwikkeling van het kind en aanmelding bij sport- of cultuurclubs.
- Ondersteunen bij het ordenen van financiën.
- Informeren over huiswerkbegeleiding
- Informeren over plekken in de wijk waar ouders terecht kunnen met opvoedkundige vragen

Ook een vraag? Tot eind december (m.u.v. 16 november) zijn de coaches iedere donderdag van 8:15 tot 10:00 op school aanwezig. Kom gerust langs of neem contact op via onderstaande gegevens.

Lenore
06-409 33 415
lspruijt@kregenboog.nl

Carlina
06-402 02 792
ccastro@ijsselwijs.nl

op school

Veldacademie organiseert, in samenwerking met de groepsleerkrachten, lessen die te maken hebben met gezondheid. Een greep uit de lessen van groep 6:

→ Gezond eten, genoeg bewegen
Spellen over voeding en bewegen

→ Zorgen voor jezelf en anderen
Hoe blijf je gezond en wat doe je als er toch iets gebeurt?

↑ Ontwerpen voor de buurt
Fijn buiten spelen in Beverwaard

Gevoel van veiligheid ←
Thuis en in de buurt

Binnenkort starten er nieuwe lessen met het thema Kinderrechten

FLYER ONDERWERPEN LESPROGRAMMA EN ACTIVITEITEN COACHES November 2017

kaarten

KAARTJES GEMAAKT VOOR KINDEREN DIE HUN DOEL BEREIKTEN April 2018

uitnodiging

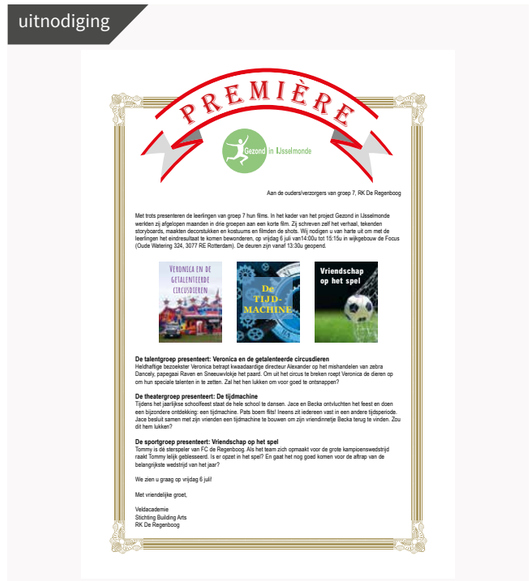

PREMIÈRE

Gezond in IJsselmonde

Aan de ouders/verzorgers van groep 7, RK De Regenboog

Met trots presenteren de leerlingen van groep 7 hun films. In het kader van het project Gezond in IJsselmonde werkten zij afgelopen maanden in drie groepen aan een korte film. Zij schreven zelf het verhaal, bekenden storyboards, maakten decorstukken en koostuums en filmden de shots. Wij nodigen u van harte uit om met de leerlingen het eindresultaat te komen bewonderen, op vrijdag 6 juli van 14.00u tot 15.15u in wijkgebouw de Focus (Oude Watering 324, 3077 RE Rotterdam). De deuren zijn vanaf 13.30u geopend.

De talentgroep presenteert: Veronica en de getalenteerde circusdieren
Heidhaftige bezoekster Veronica betrapt kwaadaardige directeur Alexander op het mishandelen van zebra Dancely, pegegas Raven en Sneeuwvlokje het paard. Om uit het circus te breken roept Veronica de dieren op om hun speciale talenten in te zetten. Zal het hen lukken om voor goed te ontsnappen?

De theatergroep presenteert: De tijdmachine
Tijdens het jaarlijkse schoolfeest staat de hele school te dansen. Jace en Becka ontvluchten het feest en doen een bijzondere ontdekking: een tijdmachine. Pats boem fits! Ineens zit iedereen vast in een andere tijdsperiode. Jace besluit samen met zijn vrienden een tijdmachine te bouwen om zijn vriendinnetje Becka terug te vinden. Zou dit hem lukken?

De sportgroep presenteert: Vriendschap op het spel
Tommy is dé sterspeler van FC de Regenboog. Als het team zich opmaakt voor de grote kampioenswedstrijd raakt Tommy lelijk geblesseerd. Is er zoizet in het spel? En gaat het nog goed komen voor de affrap van de belangrijkste wedstrijd van het jaar?

We zien u graag op vrijdag 6 juli!

Met vriendelijke groet,

Veldacademie
Stichting Building Arts
RK De Regenboog

UITNODIGING OUDERS VOOR FILMPREMIÈRE GROEP 7
Juni 2018

uitnodiging

UITNODIGING OUDERS VOOR FILMPREMIÈRE GROEP 8
Juni 2019

ACHTERGROND INFORMATIE

SAMENWERKEN

Het project kenmerkt zich door een bijzondere samenwerking tussen verschillende partijen: een welzijnsinstelling, een basisschool, een onderzoeksbureau en een kunst- en cultuurcentrum. Terwijl de kracht van het project in de samenwerking zit, vormt dit tegelijkertijd ook één van de grootste uitdagingen. Het project is vanaf de initiatieffase een samenwerking tussen verschillende organisaties die voor een belangrijk deel niet eerder met elkaar hebben gewerkt. De partijen hebben elk hun eigen expertise, werklocatie en werkcultuur. Een aantal onvoorziene omstandigheden zette de samenwerking meermaals onder druk.

In dit hoofdstuk wordt gereflecteerd op de samenwerking binnen het projectteam, op basis van notities van projectbijeenkomsten, evaluatiegesprekken, mailhistorie en logboeken.

REFLECTIE OP HET ONDERZOEKSTRAJECT

Gedurende het driejarig project Gezond in Beverwaard is, veelal als gevolg van overmacht, een buitengewoon groot beroep gedaan op de veerkracht van alle betrokken partijen en individuen. Onbedoeld heeft zich daarmee de kans voorgedaan om de samenwerking in al haar aspecten en tot in het uiterste op de proef te stellen, met betrekking tot onder meer continuïteit, vertrouwen en relatieontwikkeling. Wat volgt is een korte reconstructie van de relevante ontwikkelingen die het project hebben gevormd.

De directies van initiatiefnemer IJsselwijs, Veldacademie en RK de Regenboog komen in 2016 overeen gezamenlijk het project Gezond in IJsselmonde te starten. Er wordt besloten om de uitvoering middels een proces van *action-learning* te laten voltrekken, waarbij methodiek en aanpak grotendeels in de praktijk worden ontwikkeld. In korte iteratieve stappen wordt continu geëvalueerd, verbeterd en aangepast. Het projectcontract dat bij aanvang wordt afgesloten laat dan ook veel ruimte voor interpretatie en experiment. Anders gezegd: aanpak, proces en samenwerking worden met een grote mate van abstractie beschreven. Inherent aan dit type proces is het kunnen omgaan met ‘mislukkingen’ en onzekerheden. Niet alle betrokkenen in het proces voelen zich comfortabel met een dergelijke gang van zaken.

Continuïteit van leiderschap blijkt in dit proces voorwaardelijk. Niet lang na de start van het project, in een fase waarin gebouwd wordt aan een vertrouwensrelatie in de samenwerking, vindt een wisseling van de wacht plaats binnen de directie van de school. In de periode die volgt vergt het de nodige tijd om de relatie te herstellen.

Wanneer zowel qua aanpak, methodiek als samenwerking een voor ieder werkbare situatie bereikt wordt, doen zich bij de initiatiefnemer (Stichting IJsselwijs), de eerste tekenen van onzekerheid met betrekking tot de continuiteit van de eigen bedrijfsvoering voor. Omdat de directie van IJsselwijs nu vrijwel volledig gericht is op deze interne problematiek, ontbreekt de noodzakelijke aandacht die aan het project gegeven zou moeten worden. Dit blijkt niet gunstig voor de samenwerking en het vertrouwen van projectpartners. Mede als gevolg van de onzekerheid vinden ook vrij snel personele wisselingen plaats, wat van directe invloed is op continuïteit van de leefstijlcoaches, de belangrijkste ‘interventie’ in het project Gezond in IJsselmonde.

Uiteindelijk voert deze situatie tot een faillissement van initiatiefnemer Stichting IJsselwijs. Het dienstverband van de leefstijlcoaches wordt daarmee verbroken. Gedurende de periode van onder curatele stelling is vanuit juridische gronden sprake van een volledige communicatiestop. Dit bemoeilijkt planning en afweging van een eventuele doorstart. Het vertrouwen onder de overgebleven partners in de samenwerking kent hier haar grootste dieptepunt. Met minimale middelen, en met aanmerkelijk financieel risico, wordt getracht enige vorm van continuering van het programma op school te organiseren.

Ondanks de onzekere situatie besluiten overgebleven directies alle inzet te richten op het organiseren van een doorstart. Dit heeft vanzelfsprekend consequenties voor de capaciteit die aan uitvoering van het project kan worden gegeven. Mede dankzij groot vertrouwen en getoonde flexibiliteit van Fonds Nuts Ohra, en de loyaliteit van de projectpartners wordt het project uiteindelijk onder de titel Gezond in Beverwaard vervolgd. Veldacademie vervult in dit proces een – oneigenlijke – dubbelrol en neemt de taken van Stichting IJsselwijs volledig over.

Er worden nieuwe coaches aangenomen, omdat de vorige coaches niet langer beschikbaar waren. Hierdoor is wederom sprake van discontinuïteit in de dagelijkse praktijk in de uitvoering van de interventie. De coaches, de belangrijkste schakel tussen kind, gezin, school en instanties, beginnen van voren af aan met de opbouw van een relatie. Pas na enige tijd is sprake van een herstelde vertrouwensband met de meerderheid van de gezinnen.

Een lichtpuntje in het geheel is dat, onder andere vanwege het onderzoekende karakter van het project er door het hele proces heen een redelijk compleet dossier van kinderen en gezinnen is bijgehouden. Dit vergemakkelijkt de verschillende momenten van overdracht. In het laatste jaar van het project is weer sprake van een goede balans en vertrouwen in de samenwerking. Dit uit zich ook in consequente, hoogwaardige en uitgebreide dataverzameling, lesprogramma’s en coaching activiteiten.

“Er gebeuren soms allerlei dingen die je niet kunt voorzien, en waar je geen invloed op hebt. Na het eerste jaar een directiewissel bij een van de projectpartners. Na het tweede jaar het faillissement van de andere projectpartner, die tevens hoofdaannemer van het project was. Het heeft steeds veel tijd gekost om iedereen weer mee te krijgen. Het is belangrijk dat je die tijd hebt, zodat je dergelijke hobbels kunt overkomen.’’

Projectleider onderzoek, evaluatiegesprek juni 2019

De context voor samenwerking in dit project is uniek geweest. Desondanks zijn er een aantal generieke aandachtspunten te noemen die de basis vormen voor een goede samenwerking, zoals communicatie, rol- en taakverdeling, het stellen van doelen en de motivatie van individuen. Hierop volgend wordt op een aantal van deze thema’s gereflecteerd.

Een gezamenlijk doel

Het project kende een aantal hoofddoelstellingen, onder te verdelen in meerdere subdoelstellingen, die zijn geformuleerd op basis van (destijds) actuele onderzoeksgegevens en observaties van initiatiefnemer Stichting IJsselwijs. Zo vormden sociaaleconomische gezondheidsverschillen en een gebrek aan inzicht over gedragspatronen ten aanzien van leefstijl aanleiding voor het initiëren van dit project. De belangrijkste doelstelling was het duurzaam bevorderen van een gezonde leefstijl bij basisschoolleerlingen en hun gezin. Daarnaast had het project als doel om de kansen op talentontwikkeling te vergroten, de samenwerking in de keten te verbeteren en onderzoek te doen naar gezondheidsachterstanden. Het is een uitdaging geweest om met elkaar aan een gezamenlijk doel te werken en de gestelde doelen te behalen. Dit vanwege de manier waarop de doelen geformuleerd zijn, de haalbaarheid en veelzijdigheid van de doelen en de verschillende betrokken actoren en hun (beperkte) slagkracht.

Rol- en taakverdeling

Vastlegging rol- en taakverdeling

In het projectcontract, opgesteld bij aanvang van het project in september 2016, waren de meeste rollen en bijbehorende taken vastgelegd. De groepsleerkrachten werden in deze fase nergens genoemd als actief lid van het projectteam en zij kregen geen concrete rol en taken toegeschreven. Dat geldt ook voor een aantal andere rollen, zoals de medewerker ouderbetrokkenheid en de gymleerkrachten. Hun betekenis voor het project is uiteindelijk groot geweest.

Verwachtingen

In het project is een aantal keer sprake geweest van een disbalans tussen de geschetste rolverdeling en de daadwerkelijke uitvoering. Een voorbeeld daarvan is de uitvoering van het lesprogramma. Onderzoekers gaven samen met studenten lessen in de klas, waarbij de leerkrachten in de uitvoering meer op de achtergrond waren. In de praktijk werd er echter meer inspanning van de leerkrachten gevraagd en extra aanspraak gedaan op hun intrinsieke motivatie. Dit zorgde bij hen voor frustratie, maar ook voor onduidelijkheid bij andere projectteamleden over de verdeling van taken.

Persoonsgerichte taken

Naast de persoonsgerichte rol- en taakverdeling bevatte het projectcontract nog een aantal algemene taken die zijn toegeschreven aan een organisatie, of zelfs aan alle betrokken organisaties. Alle partijen dienden een sluitende procesbeschrijving te vervaardigen, of er diende een geheimhoudingsverklaring door studenten getekend te worden. Het niet toewijzen van een taak aan een persoon maakte dat dit soort taken niet vanzelf werden opgepakt en uitgevoerd.

Onderlinge verhoudingen en werkcultuur

De manier van omgang en communiceren beïnvloed alle andere aspecten die voorwaardelijk zijn voor een goede samenwerking. Mede vanwege het feit dat het projectteam een samenstelling was van al bestaande teams was het een zoektocht om de verschillende werkculturen bij elkaar te brengen en tot een gezamenlijke werkcultuur te komen. Daarnaast heeft het opbouwen van een goede werkverhouding tijd nodig gehad. Een aantal aspecten en gebeurtenissen heeft negatief effect gehad op de onderlinge verhoudingen.

Fysieke afstand

Bij de start van het project werd er vanuit drie locaties aan het project gewerkt. Later zijn de coaches op dezelfde locatie gaan werken als de onderzoekers, wat de samenwerking positief heeft beïnvloed. Door de verschillende werklocaties was het niet altijd mogelijk om snel zaken af te stemmen of conflicten op te lossen. Communicatie verliep meestal via de mail; voor het maken van afspraken, maar ook voor het uitspreken van ongenoegen.

Trainen op de velden van Feyenoord.

Rondleiding door het Maasstad Ziekenhuis.

Werktijden en werkritme

Werktijden en werkritme zijn specifieke kenmerken van werkcultuur. Voor leerkrachten was het niet mogelijk om af te spreken of bereikbaar te zijn op de momenten dat zij voor de klas stonden. Met name in de zomervakantie, de periode waarin de voorbereidingen plaatsvonden voor het nieuwe lesprogramma, was het niet altijd mogelijk om contact met elkaar te hebben. De coaches waren juist wel eens in de avonden of het weekend werkzaam, als dat nodig was voor het contact met de huishoudens. Daarnaast was een deel van de projectteamleden op parttimebasis werkzaam, met onderling verschillende werkdagen. Het verschil in werktijden- en ritmes vroeg van iedereen een mate van flexibiliteit en afspraken moesten ver vooraf worden ingepland.

“Als coach had ik soms het gevoel partij te moeten kiezen tussen school en ouder. Als het contact tussen hen niet goed liep voerden wij met alle betrokken partijen gesprekken, maar daarin werd regelmatig slecht over elkaar gesproken. Ik werk met school samen in het projectteam, maar ik wil ook de ouder helpen. Ik vond het lastig ertussen te zitten, maar ook om dit bespreekbaar te maken.’’

Coach, evaluatiegesprek juni 2019

Neutraliteit

De coaches maakten deel uit van het projectteam maar hadden tegelijkertijd een bijzondere positie. Zij waren aangesteld om een brug te slaan tussen de activiteiten van alle betrokken partijen (lesprogramma’s op school, professionals in de wijk, de dataverzameling) en de huishoudens. Van hen werd verwacht neutraal te zijn en te handelen in het belang van het kind en zijn/haar thuissituatie. De coaches hebben het soms als lastig ervaren om deze positie te bewaken en tegelijkertijd samen te werken met de school. Het vormen van de ‘brug’ tussen thuis en de school werd voor de coaches bemoeilijkt door spanningen tussen beide partijen. Zodoende kwam er een extra taak bij de coaches te liggen, namelijk die van bemiddelaar. Ouders hebben de positie van de coaches over het algemeen als positief ervaren.

Besluitvorming en communicatie

Besluitvorming

Bij de workshops die ten grondslag lagen aan het opstellen van het projectcontract waren alle op dat moment in het project betrokken organisaties vertegenwoordigd. De mate van vertegenwoordiging per partij verschilde. Waar sommigen met een compleet team bestaande uit projectleiding, onderzoek en uitvoering aanwezig waren, zijn andere partijen slechts vertegenwoordigd door directieleden. Gaandeweg het proces blijkt dit een ongewenst effect te sorteren. Met name diegenen die in de uitvoering actief zijn, en destijds niet vertegenwoordigd waren, voelen zich onvoldoende gehoord in verschillende besluiten. Dit heeft uitwerking op motivatie van de desbetreffende medewerkers.

Overlegstructuur
Bij aanvang van het project wordt tot een reguliere overlegstructuur met bijbehorende agenda besloten. Er worden reserveringen gemaakt voor periodiek werkoverleg en directieoverleg. Niet iedere reservering wordt geeffectueerd. Gaandeweg het proces neemt de waarde van informele overleggen – het praatje in de wandelgangen – toe. Projectmedewerkers geven aan dat een groot deel van afstemming en uitwisseling idealiter op deze manier plaatsvindt. Fysieke nabijheid is daarbij een belangrijke randvoorwaarde.

Afspraken over communicatie
In het projectcontract waren in beperkte mate afspraken opgenomen over communicatie, terwijl dit voor een goede samenwerking erg belangrijk is gebleken. Gedurende het proces was er een aantal afspraken gemaakt om de onderlinge communicatie te bevorderen. Een daarvan was het aanwijzen van een contactpersoon per organisatie. Vragen aangaande de uitvoering van het project konden worden voorgelegd aan deze personen. Een andere afspraak die positief werd ontvangen was de maandelijkse projectupdate door de coaches aan het hele projectteam. In deze mail werden gebeurtenissen en (nieuwe) afspraken vermeld over alle onderdelen van het project, dus de activiteiten van de coaches, het lesprogramma en het onderzoek.

Digitale tools voor samenwerking
Om de communicatie efficiënter te laten verlopen is geëxperimenteerd met de inzet van digitale tools, maar dit bleek lastig in de praktijk. Niet iedereen had toegang tot elkaars systeem, wat betekende dat er voor het delen van een agenda of documenten gebruik moet worden gemaakt van een extern en/of open source systeem. Het gebruiken van een tweede systeem naast het dagelijkste bedrijfssysteem was een drempel voor het leveren van input en het raadplegen ervan.

Motivatie

De samenwerking werd sterk beïnvloed door de motivatie van de individuele projectteamleden. Als iemand niet (meer) geloofde dat zijn/haar inzet van nut was en zich niet verbonden voelde met de toegewezen rol en taken, nam de motivatie af. De onverwachtse omstandigheden in het verloop van het project en de onzekerheden die daarmee kwamen, hebben negatieve invloed gehad op de motivatie van individuele projectteamleden.
Daarbij was een deel van de betrokkenen onbekend met het principe van actie-onderzoek. De cyclus van experimenteren in de praktijk, onderzoeken wat het effect is, reflecteren en aanpassen moet soms meermaals herhaald worden om erachter te komen welke aanpak werkt.
Dit betekende ook dat er niet altijd direct na inspanning resultaat zichtbaar was. Zeker als het ging om complexe opgaven werd er gevraagd om een lange adem van alle betrokkenen.

“De incubatietijd van de interventie duurde lang. Er was tijd nodig om de relatie met de school op te bouwen en te zoeken naar geschikte methoden. Voor action learning, dus methodiekontwikkeling in de praktijk, moet je een lange adem hebben. In dit project hebben we de ruimte gekregen om dat te doen, en vind ik dat we daar ook in geslaagd zijn.’’

Projectleider onderzoek

BETROKKEN PARTIJEN

Binnen het project, dat uitgevoerd is als actieonderzoek, was er sprake van een continue uitwisseling tussen de uitvoerders van de interventies, de onderzoekers van de dataverzameling en de ontvangende partij. In termen van organisaties betekent dit een samenwerkingsverband tussen Stichting IJsselwijs, Veldacademie, RK de Regenboog en Stichting Building Arts. Zij vormden samen het projectteam. Voor delen van de uitvoering of het onderzoek werd er samengewerkt met onderzoekers, studenten en docenten van diverse opleidingen. Zij worden beschouwd als de projectpartners. Gedurende het project is er verbinding gelegd met het wijknetwerk, zowel voor coaching als voor het lesprogramma. Daarnaast vond er binnen het netwerk kennisuitwisseling plaats.

De samenwerking tussen de betrokken organisaties vond plaats op drie schaalniveaus, waarbij de aard en intensiteit van de samenwerking verschilden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende schaalniveaus, met de meest intensieve vorm van samenwerking op 1:

1. Projectteam: actief in de uitvoering betrokken, zowel bij de interventie, het onderzoek en/of het lesprogramma.

2. Projectpartners: vanaf de zijlijn betrokken bij het project, als aanbieder van een bepaalde dienst of inbreng van specifieke expertise.

3. Wijknetwerk: organisaties in de wijk die op incidentele basis betrokken waren bij het project, bijvoorbeeld voor een gastles of een expertmeeting.

Projectteam

Het projectteam bestond aanvankelijk uit drie partijen: welzijnsorganisatie Stichting IJsselwijs, onderzoekswerkplaats Veldacademie en basisschool RK de Regenboog. Gedurende de looptijd van het project is de samenstelling van het projectteam geregeld veranderd, op het niveau van organisaties en individuele personen. Zo vond er na het eerste jaar een directiewissel plaats bij de basisschool. Na het tweede jaar was er het faillissement van de hoofdaanvrager van het project, Stichting IJsselwijs.

Stichting IJsselwijs
Stichting IJsselwijs, een welzijnsorganisatie actief in Rotterdam IJsselmonde, was initiatiefnemer van het project. De inzet van leefstijlcoaches werd gezien als de hoofdinterventie van het project. Binnen het team van IJsselwijs waren meerdere mensen actief met verschillende rollen en mate van betrokkenheid:
- Algemeen projectleider
- Leefstijlcoaches

Als lokale welzijnsorganisatie was IJsselwijs tevens de verbinder tussen het project en het al actieve wijknetwerk. In mei 2018 valt IJsselwijs, en daarmee de algemeen projectleider en de coaches, weg uit het projectteam wegens een faillissement.

Veldacademie
Onderzoekswerkplaats Veldacademie was verantwoordelijk voor het actie-onderzoek en de uitvoering daarvan op de basisschool. Onderdeel van de identiteit en werkwijze van Veldacademie is het werken met studenten en stagiair(e)s. Voor het onderzoek verleent Veldacademie deelopdrachten aan zelfstandig onderzoekers, het Erasmus MC en Springco. Binnen het team van Veldacademie waren meerdere mensen actief, met verschillende rollen en mate van betrokkenheid:
- Projectleider onderzoek
- Uitvoerders actie-onderzoek (voorbereiden en uitvoeren lesprogramma)
- Onderzoekers (structuren, monitoren en analyseren dataverzameling)

Na het faillissement van IJsselwijs neemt Veldacademie de algemene projectleiding en de leefstijlcoaches over.

RK de Regenboog
Basisschool RK de Regenboog was de zogenaamde ‘interventie- en onderzoekslocatie’ van het project. Hier vond het actie-onderzoek plaats en werden de huishoudens gevonden. Binnen het team van de school waren er meerdere mensen actief, met verschillende rollen en mate van betrokkenheid:
- Projectleider
- Betrokkenen bij het actie-onderzoek: Groepsleerkrachten en gymleerkrachten

Project start-up.

Lesprogramma in de klas.

- Betrokkenen bij de interventie (door samenwerking met leefstijlcoaches): Intern begeleider en medewerker ouderbetrokkenheid

Na het eerste jaar vindt er een directiewissel plaats. De directeur wordt opgevolgd door de voormalig adjunct-directeur en er worden 2 nieuwe adjunct-directeuren aangetrokken. Eén van hen wordt uitvoerend projectleider.

Stichting Building Arts

Aanvankelijk start kunst- en cultuurcentrum Building Arts als projectpartner in de uitvoering van het actie-onderzoek op school door het geven van een weerbaarheidstraining. Als IJsselwijs failliet gaat wordt Building Arts onderdeel van het projectteam en vervult daarmee een belangrijke rol in de organisatie en uitvoering van het actie-onderzoek op school.

Projectpartners

De projectpartners waren niet direct betrokken bij de dagelijkse uitvoering van het project, maar vervulden diverse vastgelegde taken in het actie-onderzoek.

Onderzoekspartners

Het Erasmus MC (Afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg) en Springco waren als adviseurs van het onderzoek betrokken bij de verwerking en analyse van de kwantitatieve dataverzameling. Het Erasmus MC adviseerde in de onderzoeksopzet en maakte een analyse van de ontwikkeling van bmi, norm gezond bewegen en ervaren gezondheid. Springco maakte onder andere een analyse van de doelgroep en een correlatiestudie van achtergrondkenmerken en verzamelde data. Het programma Lekker Fit! van de gemeente Rotterdam deelde kennis en financierde een deel van de bmi-metingen.

Uitvoeringspartners

Kunst- en cultuurcentrum Stichting Building Arts werd tegen het einde van het eerste jaar betrokken bij het project om een aantal lessen in het kader van weerbaarheidstraining te verzorgen. Door het succes van de samenwerking is deze geïntensiveerd, waarmee Building Arts formeel onderdeel werd van het projectteam. Verschillende onderwijsinstellingen (o.a. Erasmus Universiteit en TU Delft) waren partner in de uitvoering van het lesprogramma, door de inzet en begeleiding van studenten.

Wijknetwerk

Organisaties in het wijknetwerk zijn niet structureel betrokken bij het project, maar fungeren periodiek als klankbord of aanbieder van een (eenmalige) dienst in de vorm van een gastles of rondleiding in het kader van het lesprogramma.

Zorg & Welzijn

Het Centrum voor Jeugd en Gezin IJsselmonde organiseert ongeveer eens per kwartaal een wijknetwerkbijeenkomst in het kader van jeugdgezondheidszorg. De coaches bezochten deze bijeenkomsten om kennis te delen en vragen te stellen aan het netwerk. Ook projectteam en studenten hebben deze bijeenkomsten bezocht. Het Maasstad Ziekenhuis opende haar deuren voor een presentatie en rondleiding aan de leerlingen.

Kunst & Cultuur

Het Internationaal Film Festival Rotterdam verzorgde een filmmiddag voor basisschoolleerlingen gedurende de festivalweek. Het programma bestaat uit meerdere korte films met een actueel maatschappelijke thema. De lokale accounthouder van het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam dacht mee over hoe kunst en cultuur een rol kan spelen in het lesprogramma van het project en bemiddelde in het contact met culturele organisaties in de stad.

Sport

Sportclub Feyenoord bood in het kader van het lesprogramma over loopbaanoriëntatie een ‘profdag’, waarbij de leerlingen een voetbaltraining krijgen van professionele jeugdtrainers, een interview mogen doen met een jeugdspeler uit het eerste team en een rondleiding krijgen door de Kuip. Voor het lesprogramma over veiligheid gaf Kurodaiya Training & Education Center een zelfverdedigingsles tijdens gym.

Veiligheid

In het kader van het lesprogramma over een veilige buurt komen de lokale wijkagenten een middag naar school om te vertellen over hun werk en vragen van de leerlingen te beantwoorden.

Klankbordgroep

De klankbordgroep bestaat uit professionals uit de zorg- en welzijnssector en het basisonderwijs, academici en ambtenaren. Enkele voorbeelden: een wijkverpleegkundige van het CJG, een kinderarts van het Maasstad Ziekenhuis, wetenschappers van de Erasmus Universiteit en de projectleider van het Lekker Fit!-programma van de gemeente Rotterdam. Gedurende het project dacht de klankbordgroep mee over de aanpak van het project, de vorm van de eindrapportage en de verankering van inzichten uit het project in de praktijk.

Partnerschap met Feyenoord

In het schooljaar 2018/2019 is door de onderzoekers initiatief genomen voor het aangaan van een partnerschap met sportclub Feyenoord. In samenwerking met de school en medewerkers van Feyenoord is gerealiseerd dat RK de Regenboog sinds januari 2019 partnerschool is. Dit betekent dat vanaf het schooljaar 2018/2019 alle groepen van de basisschool deel zullen nemen aan het programma van Feyenoord, van voetbaltoernooitjes in de wijk en sportlessen tot voorleesmiddagen en een training en rondleiding op het stadioncomplex.

Onder de noemer #KrachtvanFeyenoord zet de club zich in om met sociaal-maatschappelijke programma’s mensen in beweging te brengen, door middel van sport, onderwijs en werk. In de wijken Charlois, Feijenoord en IJsselmonde zijn ruim vijftig partnerscholen.

LESPROGRAMMA

Lesprogramma's in de klas vormden een groot deel van het actie-onderzoek. Het doel van de lesprogramma's was tweeledig: de kennis en het bewustzijn van de leerlingen over een gezonde leefstijl vergroten en tegelijkertijd data verzamelen over (ervaren) gezondheid en leefstijl. Gezondheid werd daarbij breed bekeken en positief benaderd.

Het lesprogramma is ontwikkeld en uitgevoerd door Veldacademie, in samenwerking met de groepsleerkrachten, studenten van verschillende hogescholen en universiteiten en professionals uit de sport-, kunst-, en cultuursector. De lessen vonden plaats tijdens de reguliere lestijden van school, waarbij de groepsleerkracht altijd aanwezig waren. Gastlessen en excursies waren ook onderdeel van het lesprogramma.

Het lesprogramma is voortdurend in ontwikkeling geweest. Aandachtspunten hierin waren om een meerwaarde te bieden op het bestaande lesprogramma van school en een goede balans te vinden tussen het brengen van kennis in de klas en het ophalen van data. Hier wordt gereflecteerd op de ontwikkeling in aanpak van het lesprogramma en de bevindingen daaruit.

ONTWIKKELING VAN AANPAK

Aanpak en opzet van het lesprogramma is door de jaren heen op basis van voortschrijdend inzicht aangepast en doorontwikkeld. De aanpak in groep 6 kenmerkte zich door lesblokken van drie à vier lessen over een specifiek thema. De lesblokken werden ontwikkeld in samenwerking met studenten van verschillende opleidingen. Elk lesblok werd met de groepsleerkrachten voorbereid.

In groep 7 werd er voor het lesprogramma een samenwerking aangegaan met kunst-en cultuurcentrum Stichting Building Arts, en is er toegewerkt naar drie films. Deze vormen een concreet eindproduct dat dichtbij de belevingswereld van de kinderen staat. Bij de uitvoering van het filmproject zijn stagiaires betrokken die voor langere tijd deelnamen aan het lesprogramma. Een deel van de voorbereiding van de film viel samen met de taallessen uit het reguliere onderwijs.

De aanpak van het lesprogramma in groep 8 was vergelijkbaar met dat van groep 7. In samenwerking met Stichting Building Arts en een team van stagiaires werd gedurende het hele jaar toegewerkt naar een eindfilm. Dit schooljaar stond de overgang naar het voortgezet onderwijs centraal in het reguliere onderwijs. Het lesprogramma van het project sloot aan bij het reguliere lesprogramma loopbaanoriëntatie.

Continuïteit

Lesprogramma

Het eerste schooljaar werd gekenmerkt door een vijftal lesblokken met elk een eigen thema, rakend aan het model voor Positieve Gezondheid. In een korte tijd konden er diverse thema's aan bod komen, maar daardoor zat er tussen de lesblokken weinig samenhang.

Een van de lesthema's, weerbaarheid, kwam voort uit een vraag van ouders. Tijdens de huisbezoeken die de coach aflegde uitten ouders de behoefte aan een weerbaarheidstraining voor hun kind. Deze vraag kon door verbinding met het lesprogramma in groepsverband worden opgepakt. Voor het verzorgen van de trainingen werd kunst- en cultuurcentrum Building Arts betrokken. Zij zetten o.a. theater in als middel om de ontwikkeling van kinderen hun sociale- en cognitieve vaardigheden te bevorderen.

Na afloop van de weerbaarheidstrainingen was er sprake van de lessenserie door te zetten voor een select groepje kinderen die baat hadden bij de inzet van theater als middel om zelfverzekerdheid te vergroten. Vanuit de focus van het project, namelijk het betrekken van alle kinderen in de twee groepen, werd besloten om in samenwerking met Building Arts een lesprogramma op te zetten dat breder was dan alleen de weerbaarheidstrainingen. Hieruit volgde in het tweede jaar de lessenserie over film maken, waarbij in vijf lesblokken werd toegewerkt naar drie korte films. Deze aanpak maakte het mogelijk om een lesplan op te zetten voor een langere periode en te waarborgen dat de lessen een helder doel hadden en elkaar logisch opvolgden tot een concreet eindresultaat. In het derde en laatste schooljaar is deze aanpak voortgezet.

Docententeam

Een goede samenwerking tussen de betrokken partijen was voorwaardelijk voor het uitrollen van een lesprogramma met opeenvolgende lesblokken. Bij de korte, op zichzelf staande lesblokken was er voor het opbouwen voor een goede samenwerking onvoldoende tijd, en waren er teveel mensen betrokken. De samenwerking werd in het tweede schooljaar stevig neergezet op het moment dat de groepsleerkrachten, de procesbegeleiders van Veldacademie en de docent van Building Arts gedurende een heel schooljaar gezamenlijk het lesprogramma voorbereidden en uitvoerden. In het laatste schooljaar wisselden de groepsleerkrachten, maar door het vooraf inbouwen van voorbereidingstijd kon de samenwerking vanaf de start goed worden neergezet.

> **"De betrokkenheid van Building Arts is het tweede jaar echt gaan lopen. Vanaf toen is er voor mij een keerpunt gekomen in het hele project."**
>
> *Intern begeleider, evaluatiegesprek juni 2019*

Een tastbaar eindproduct

In het eerste lesblok van het project werd er in de lessenserie ‘Buitenspelen in de buurt’ in vier lessen toegewerkt naar een concreet eindproduct: een ontwerp voor een speelplek in de buurt, uitgewerkt in maquette. De leerlingen zagen zichtbaar resultaat van hun inzet en konden dit tonen aan familie en vrienden. In de daaropvolgende lesblokken was er geen tastbaar eindresultaat, enkel een reeks ingevulde lesbladen. Het enthousiasme van de leerlingen bij het maken van de maquettes ontbrak bij de andere lessen. Na het eerste leerjaar werd er een bewuste keuze gemaakt om in het lesprogramma toe te werken naar een concreet en tastbaar product. De veronderstelling was dat op deze manier leerlingen meer eigenaarschap zouden krijgen over het project. Het lesprogramma vormde de kaders waarin de vaardigheden werden aangereikt, de leerlingen voerden zelf regie over het uiteindelijke resultaat.

Als product is film gekozen, een medium dat aanspreekend is voor de kinderen en waar er letterlijk eigen regie kon worden genomen. Binnen het proces van film zijn de kinderen gestimuleerd om hun talent te ontdekken en te verkennen. Zo mochten zij zelf een rol (acteur, filmer of regisseur) en groep (sport, theater of talen) kiezen die hen aanspreekt. Aan het eind van het tweede schooljaar levere dit 3 korte films op, met kinderrechten als thema. De presentatie van de film ging zoals in het echt: een première voor genodigden.

In het laatste jaar is er toegewerkt naar een gezamenlijke eindfilm, met de toekomst als thema. Deze film bestond uit een zestal portretten die een beroepsgroep representeren. In de periode voorafgaand aan de filmlessen is er in het kader van loopbaanoriëntatie onderzocht welke beroepen er zijn en hoe je kan worden wat je wil.

“Ik vond het lesprogramma van Gezond in Beverwaard heel leuk, omdat ik nu een film zit!”

Leerling, juni 2018

“Ik heb geleerd dat je niet zo onzeker moet zijn, dat je gewoon ook meer je best moet doen. Dan wordt de film veel leuker.”

Leerling, juli 2019

Aansluiting bij regulier onderwijs

Een van de uitgangspunten was dat de lessen van het programma worden ingepast in het huidige lesrooster en van toevoeging zijn op het aanbod. In het eerste jaar ervaarden de leerkrachten dat zij de uren die zij vrij maken voor het lesprogramma niet kunnen weggestrepen tegen de verplichte lessen uit het reguliere curriculum. Om efficiënter om te gaan met de lestijd en te zorgen voor verdieping van het huidige aanbod zijn er verschillende pogingen gedaan om aansluiting te vinden bij het regulier onderwijs.

In het eerste jaar werd er in een lesblok thematisch verbinding gezocht met de methodes voor aardrijkskunde, natuur en geschiedenis. Zo werd er in het lesprogramma over een veilige woonomgeving verteld over hoe mensen vroeger woonden, een onderwerp dat behandeld wordt in het geschiedenisboek. Deze aanpak bleek in de praktijk lastig, met name het synchroon laten lopen van de planning. Het lesprogramma werd op andere momenten ingepland dan de te behandelen lesstof van de zaakvakken.

In het tweede jaar is er ruimer van tevoren met de leerkrachten overlegd en was het door het voorliggende lesplan mogelijk om enkele lessen uit het lesprogramma samen te brengen met taallessen uit het regulier onderwijs. De werkbladen voor het schrijven van een dialoog en een stripverhaal zijn aangepast op de thematiek van het lesprogramma (kinderrechten), wat als voorbereiding diende voor het filmproject. De docent van Building Arts verzorgde een introductie op het thema, en vervolgens deden de groepsleerkrachten de taallessen op een moment dat het hun uitkwam, binnen een afgesproken periode.

In het derde jaar was loopbaanoriëntatie een lessenserie die de groepsleerkrachten bovenop het reguliere curriculum moesten aanbieden, om de leerlingen voor te bereiden op de overgang naar het voortgezet onderwijs. Binnen deze lessenserie was er vrijheid om een eigen invulling te geven. In overleg met de intern begeleider van de basisschool en de groepsleerkrachten is overeengekomen dat het lesprogramma van het project deze lessenserie met verdieping zou aanbieden. Zo werden er bijvoorbeeld een aantal speciale gasten geregeld die door de kinderen geïnterviewd worden over hun beroep. Voorafgaand is er een interviewtraining gegeven, die ook weer van pas kwam bij de latere filmlessen.

In het lesprogramma van zowel het tweede als het derde leerjaar werden er in het lesrooster projecturen en reguliere lesuren opgenomen. Dit met als doel om ruimte te creëen voor de groepsleerkrachten om leerlingen tussen reguliere lessen door aan projectopdrachten te laten werken.

Inzet van studenten

Voorbereiding en uitvoering lesprogramma

In het eerste jaar werd elk lesblok voorbereid en uitgevoerd in samenwerking met studenten van diverse opleidingen. In groep 6 stonden er zo’n 25 studenten voor de klas. Een voordeel van deze aanpak was de diversiteit in de lesprogramma’s: van maquettes bouwen met een student Stedenbouw tot het oefenen van verband aanleggen met studenten van Gezondheidsmanagement. Voor de studenten was het een uitdagende en leerzame ervaring om de theoretische kennis opgedaan in de universiteitsbanken voor een klas met kinderen in de praktijk te brengen.

Het op deze manier inzetten van studenten leverde wat betreft de kwaliteit van het lesprogramma en de dataverzameling niet het gewenste resultaat. De wisselende gezichten zorgde voor onrust in de klas, en de studenten hadden niet altijd de vaardigheden in huis om een goede les te geven. De didactische vaardigheden werden wel getraind door de procesbegeleiders van Veldacademie en de groepsleerkrachten, maar de geïnvesteerde tijd ging verloren met het vertrek van de studenten. De door de kinderen ingevulde lesbladen leverden bruikbare data op, maar er mistte informatie over gedrag in de klas en de kinderen hun ontwikkeling.

“Ik heb met vijftig kinderen een ontwerp gemaakt voor een gezondere wijk. Dat was hectisch maar ook heel erg interessant! De kinderen hadden zo veel mooie ideeën. Ze vertelden dat ze behoefte hadden aan een fantasierijke wijk, om mee te kunnen gaan in een avontuur, een personage te zijn. Ze kwamen met ideeën als een griezelbos met grote spinnen of een racebaan met auto’s. Maar het klapstuk was voor mij ‘de Heilige Meeuw’.”

Student Stedenbouw, eerste lesblok groep 6

Ondersteuning van het lesprogramma

In het tweede en derde jaar werden opnieuw studenten betrokken, maar dan in een andere rol. Zij ondersteunden de docent van Building Arts en de procesbegeleider van Veldacademie bij de voorbereiding en uitvoering van het lesprogramma. Deze stagiaires waren gedurende een periode van 5 maanden betrokken en ontfermden zich elk over een deel van de groep. Deze manier van werken maakte het voor de studenten mogelijk om een overzichtelijk aantal kinderen te leren kennen en observaties vast te leggen over het gedrag en de ontwikkeling. De observaties vormden een belangrijke databron van het onderzoek. Voor de stageplaatsen is er gericht geworven op specifieke opleidingen als de Pabo en Pedagogische Wetenschappen.

“De universiteit blijft toch een beetje de ivoren toren waar het liefst met kwantitatieve datasets mooie en ingewikkelde analyses worden gedaan op macroniveau. Het lijkt me goed als studenten ook bijdragen aan inzicht op microniveau en voor hun onderzoek echt met de voeten de modder in moeten, zich waardevol maken in de uitvoering.”

Student Health Management, scriptietraject groep 7

Onderzoek doen

Studenten van andere opleidingen waren na het eerste jaar niet meer betrokken bij het lesprogramma, maar wel bij het onderzoek. Aan de hand van de geanonimiseerde dataset en interviews met bij het project betrokken professionals deden zij onderzoek naar een specifiek vraagstuk. Een overzicht van de scripties is te vinden in de bijlage.

Aanbod van het wijknetwerk

Op het niveau van de wijk en de stad zijn er allerlei organisaties die lessen aanbieden voor kinderen in het basisonderwijs, waar de school zelf ook al gebruik van maakte. Het project bood toegang tot een ander netwerk en extra financiering om in het lesprogramma unieke excursies en gastlessen op te nemen. Zo is er in groep 6 een excursie geweest naar het Maasstadziekenhuis, in groep 7 een bezoek aan het Internationaal Film Festival Rotterdam en in groep 8 een training en rondleiding bij sportclub Feyenoord. Het contact met Feyenoord leidde tot een partnerschap, waardoor alle leerlingen van de basisschool de komende jaren kunnen deelnemen aan hun les- en activiteitenprogramma.

OUDERS

Ouders hebben grote invloed op de leefstijl van hun kind[1]. Extra aandacht voor een gezonde leefstijl op basisscholen is onvoldoende. Om de gezondheid van de kinderen structureel te verbeteren moeten ze niet alleen in de klas leren wat een gezonde leefstijl is, maar dit ook toepassen in hun dagelijkse leven. Daarom is nadrukkelijk geprobeerd de ouders bij het project te betrekken en de thema's uit de lesprogramma's thuis te verankeren. De coach was verantwoordelijk voor het betrekken en ondersteunen van de huishoudens.

Hier wordt gereflecteerd op het contact met de ouders en worden bevindingen ten aanzien van ouderbetrokkenheid gedeeld.

1 Zie ook de onderzoeksrapportage Gezond in Beverwaard.

BETREKKEN VAN OUDERS BIJ HET PROJECT

De inzet van coaches wordt gezien als de 'hoofdinterventie' van het project. Voor de school was dit een welkome toevoeging en een belangrijke voorwaarde voor deelname aan het project. Zij hebben zelf beperkt contact met ouders en komen niet bij leerlingen achter de voordeur. De coaches hadden een pedagogische of achtergrond en waren bekend met de wijk en het aldaar aanwezige netwerk van hulpverleners en andere professionals. Gedurende het project zijn er een zestal coaches werkzaam geweest.

Er zijn diverse manieren onderzocht om ouders bij het project te betrekken. In dit hoofdstuk worden de aanpak en de bevindingen omschreven aan de hand van acties die uitgevoerd zijn om ouders te betrekken. De aanpak bestaat uit twee onderdelen:

1. Informeren over het project: de drie onderdelen van het project (lesprogramma, coach en onderzoek) zichtbaar maken. Deze strategie richtte zich op alle huishoudens van de twee klassen.

2. Contact leggen met huishoudens: persoonlijk contact leggen en zorgen voor afstemming op de individuele situatie, wensen en behoeften.

Informeren over het project

Bij aanvang van groep 6 was het project voor iedereen nieuw, zo ook voor de ouders. Om hen te betrekken moest het project onder de aandacht worden gebracht. Tijdens de looptijd moesten zij op de hoogte worden gehouden van de voortgang van het project. Voor het informeren over het project zijn er verschillende acties uitgevoerd: vermelding in de schoolgids, organiseren van informatiebijeenkomsten, het houden van lespresentaties, het verzenden van nieuwsbrieven en flyers en het meegeven van aardigheidjes voor thuis.

Schoolgids

Voorafgaand aan de start is het project opgenomen in de schoolgids van schooljaar 2016 – 2017, maar in de daaropvolgende schooljaren is dat om onduidelijke reden niet gedaan. Ouders van leerlingen die in groep 7 en 8 instromen missen daardoor dit informatiekanaal. De schoolgids is een vanzelfsprekend medium om uit te dragen dat het project een gezamenlijke inspanning is van de school en derden.

> **"We nemen dit jaar deel aan Gezond in IJsselmonde. Dit project duurt drie jaar en heeft als doel de gezondheid (in de breedste zin van het woord) in de Beverwaard te verbeteren. Er gaat dit schooljaar gestart worden in de groepen 6. Het schooljaar erna worden deze kinderen gevolgd naar groep 7 en vervolgens naar 8. Ouders van kinderen in groep 6 zullen uitgenodigd worden voor een informatiebijeenkomst. U kunt dan aangeven of u met uw gezin wilt deelnemen.''**
>
> *Schoolgids RK de Regenboog 2016 – 2017*

Informatiebijeenkomsten

Gedurende het project zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd om ouders te informeren over het project en de verschillende onderdelen ervan, zoals het lesprogramma, de coaches en het achterliggende onderzoek.

Medewerker ouderbetrokkenheid

Veel basisscholen hebben een medewerker ouderbetrokkenheid in dienst. Hij of zij is verantwoordelijk voor de verbetering van de communicatie tussen de school en de ouders en een toename van de ouderbetrokkenheid. Hiertoe worden allerlei activiteiten georganiseerd en nieuwsbrieven verzonden.

Project gerelateerde ouderavonden
Bij de start van het project is op school een informatiebijeenkomst georganiseerd om het project toe te lichten en de nieuwe gezichten te introduceren. Om te zorgen dat er zoveel mogelijk ouders konden aansluiten is er zowel in de ochtend als de avond een bijeenkomt georganiseerd. Op beide momenten was de opkomst laag. Een aantal maanden na de start van het volgende schooljaar werd in samenwerking met de ouderbetrokkenheidsmedewerker (zie kader) een informatiebijeenkomst georganiseerd. Er kwamen weinig aanmeldingen binnen en er werd gekozen om de bijeenkomst af te blazen. De inschatting is dat er vanuit ouders geen behoefte is aan een informatiebijeenkomst enkel over het project, en dat de betrokkenheid van de ouders afnam naarmate het schooljaar vorderde. Er werd uiteindelijk besloten om geen aparte informatiebijeenkomsten meer te organiseren. Aansluiten bij door school georganiseerde reguliere bijeenkomsten leek kansrijker, bijvoorbeeld de kennismakingsweek aan het begin van het schooljaar. Veel ouders komen dan naar school om de nieuwe leerkrachten te ontmoeten.

Aansluiten bij ouder- en rapportavonden
Het rapportgesprek is een 10 minuten gesprek tussen de groepsleerkracht en ouders over de voortgang van het kind, en vindt twee keer per jaar plaats in het klaslokaal. Om de privacy van de gesprekken te waarborgen en leerkrachten en ouders de tijd te gunnen is ervoor gekozen om de coaches op de gang buiten het lokaal te installeren. Op een tafel werden flyers en te ondertekenen formulieren uitgestald. Er werd met veel ouders gesproken, kennisgemaakt, contactgegevens uitgewisseld en afspraken voor huisbezoeken ingepland. Door de snelle doorloop van de rapportgesprekken was het een komen en gaan van ouders. Om het maximale uit een dergelijk moment te halen is de inzet van meerdere coaches wenselijk.

In groep 8 werden er twee ouderavonden georganiseerd in het kader van voorbereiding op het Voortgezet Onderwijs en de afsluiting van de basisschool. De coaches gaven een presentatie over hoe het project aandacht besteed aan de overgang naar het VO en hoe zij ouders kunnen ondersteunen in het selecteren van een geschikte vervolgschool, het uitzoeken van zomeractiviteiten en meer. Deze thematische aansluiting werkte, de opkomst op de ouderavonden was hoog en de coaches hadden zo meer bereik dan op zelf geïnitieerde informatiebijeenkomsten.

Presentaties lesprogramma
Om te laten zien wat de kinderen in het lesprogramma leerden en maakten zijn er verschillende presentaties georganiseerd. Aan het eind van het eerste lesblok van groep 6 werden ouders uitgenodigd om na afloop van de les de maquettes te komen bekijken. Aan het eind van groep 7 werd er een filmpremière georganiseerd om de drie gemaakte films aan de ouders te presenteren en het tweede schooljaar af te sluiten. Ditzelfde gebeurde een jaar later bij de afsluiting van het project en de presentatie van de eindfilm in groep 8. De premières werden gehouden op woensdagen aan het eind van de ochtend in het wijkgebouw vlakbij school. De presentaties werden redelijk goed bezocht, met name de filmpremières.

Nieuwsbrieven en flyers
Gedurende het project zijn er verschillende communicatiemiddelen ingezet om ouders te informeren over de activiteiten van het project, uit te nodigen voor bijeenkomsten en op te roepen tot actie, bijvoorbeeld het invullen van vragenlijsten. De communicatie werd verspreid via email, reguliere nieuwsbrieven van school, en gedrukte versies die kinderen mee kregen naar huis.

Bij de start van het project was het uitgangspunt dat de coach in samenwerking met de schooldirectie en de onderzoekers een informatie- en communicatieplan vervaardigde voor huishoudens. In de praktijk kwam dit niet van de grond. Nieuwsbrieven, uitnodigingen en flyers werden gemaakt op de momenten dat er aanleiding toe was en door verschillende personen. Dit resulteerde in een gebrek aan regelmaat en eenduidig beeld- en taalgebruik. Om voor eenheid en herkenbaarheid te zorgen is in het eerste schooljaar een huisstijl voor het project ontwikkeld, met daarin een lettertype, logo en kleurpalet. Ook werd er een format voor de nieuwsbrief gemaakt. Die bestond uit twee delen; een bericht over de activiteiten van de coaches en een bericht aangaande de intenties van het lesprogramma. Hiermee werd tevens getracht aan ouders de samenhang van het project te vertellen.

Kind presenteert maquette aan familie.

Filmpremière in het wijkgebouw.

Producten voor thuis
Om het project tot leven te laten komen bij de ouders zijn, waar mogelijk, ook tastbare producten meegegeven voor thuis, waaronder:

- Linnen tasjes met het projectlogo, met daarin een boekje over het lesprogramma, een vragenlijst, flyer over een winactie, toestemmingsformulier, fruit en flesje water.
- Een geprinte groepsfoto van het bezoek aan het Internationaal Film Festival Rotterdam.
- De drie leerlingen die een bijzondere prestatie hebben verricht in het kader van verbetering gezondheid en talentontwikkeling hebben namens het projectteam een kaart thuisgestuurd gekregen met een felicitatie.
- Een cd met de zelfgemaakte film en in de hoes een persoonlijke boodschap.
- Een usb-stick met het projectlogo, en daarop de gezamenlijk eindfilm.

Contact leggen met huishoudens

De coach was aangesteld om persoonlijk contact te leggen met de huishoudens. Het contact had drie doelstellingen:

1. Inventarisatie van de leerlingen hun thuissituatie;

2. Informeren over het project en de in het lesprogramma behandelde thematiek;

3. Ondersteunen van huishoudens bij allerhande hulpvragen aangaande het kind en het gezin

Om persoonlijk contact te leggen met de huishoudens heeft de coach verschillende acties uitgevoerd: het houden van open spreekuren, het afleggen van huisbezoeken, contact onderhouden per telefoon en e-mail en het voeren van één-op-één gesprekken met de kinderen.

Op hulpvraag afgestemde benadering
De benadering van ouders werd afgestemd op de specifieke vraag en behoefte van de huishoudens. De optimale manier van contact leggen voor de één kan averechts werken bij de ander. In dit project waren er grofweg vier typen huishoudens te onderscheiden

1. Zelfredzame gezinnen waar geen problemen speelden. Veel van deze ouders stonden wel open voor contact met de coach, maar gaven na een kennismakingsgesprek aan geen hulpvraag te hebben.

2. Hulpbehoevende gezinnen die open stonden voor contact met de coach en gebruik maakten van het extra ondersteuningsaanbod, ondanks dat er al hulpverlening betrokken was.

3. Hulpbehoevende gezinnen die, omdat er al hulpverlening betrokken was, niet open stonden voor contact met de coach.

4. Zorgmijdende gezinnen die ondanks hulpbehoefte geen enkele vorm van hulp accepteerden, en dus ook geen contact wilden met de coach.

Bij de zelfredzame gezinnen is er af en toe telefonisch contact opgenomen om te informeren naar de algemene stand van zaken of naar aanleiding van een bepaald thema, zoals de keuze voor het VO in groep 8. Bij de hulpbehoevende gezinnen die open stonden voor hulp is er intensief contact geweest in de vorm van huisbezoeken en telefonisch en/of mailcontact. Per gezin is er vraag-gerichte ondersteuning geboden, o.a. aangaande het op orde brengen van financiën, verbetering van eet-en beweeggedrag en het vinden van een zinvolle dagbesteding. Bij de hulpbehoevende gezinnen met al lopende hulpverlening en de zorgmijdende gezinnen zijn er geen gezinsgerichte acties uitgevoerd, zij zijn enkel geïnformeerd via de algemene communicatie.

“Sommige ouders haakten af op het thema gezondheid. Er wordt toch snel gedacht aan voeding en bewegen, en als daar geen urgentie ligt wordt er niet actief meegedaan aan het project. Een heel aantal families heeft te maken met financiële uitdagingen en dan is ‘ik kan je helpen met je financiën op orde brengen’ of ‘ik kan je helpen met het vinden van een jeugdfonds zodat je kind gratis of met korting aan sportactiviteiten kan meedoen’ een goede trigger om mee te doen aan het project.’’

Coach, evaluatiegesprek november 2019

Met name het thema financiën bleek aansprekend voor ouders om het gesprek met de coaches aan te gaan. Schulden en/of beperkte financiële middelen veroorzaakt stress thuis met gevolgen voor bijvoorbeeld eet- en beweeggedrag. In de formulering van het hulpaanbod kon hierop worden ingespeeld, bijvoorbeeld door aan te bieden een sportfonds te helpen vinden zodat het kind gratis of met korting deel kan nemen aan activiteiten. In groep 8 moest iedere ouder zijn/haar kind inschrijven voor een vervolgschool. Het thema voorgezet onderwijs was op dat moment actueel en daarom een goede ingang voor een gesprek tussen ouder en coach. Talentontwikkeling was een aansprekend en laagdrempelig thema, waar bijna elke ouder voor open stond.

Spreekuren

Een van de uitgangspunten bij aanvang van het project was dat de coach in samenwerking met de schooldirectie zocht naar een toegankelijke en zichtbare werkplek. Door gebrek aan ruimte in het schoolgebouw startte de coach met spreekuren in een ruimte in het nabijgelegen wijkgebouw. Dit leverde niet de gewenste respons. De veronderstelling was dat deze locatie onvoldoende zichtbaarheid bood.

Met een spreekuur op school werd geprobeerd meer ouders naar school te halen. Hiervoor kregen de coaches donderdagochtend beschikking over de lerarenkamer. De spreekuren werden middels een nieuwsbrief naar ouders gecommuniceerd, maar ook hierop volgde weinig respons. Na twee maanden werd er besloten om te stoppen met inloopspreekuren. In plaats hiervan sloten de coaches vanaf dat moment aan bij rapport- en ouderavonden en waren zij vaker op school tijdens (gym)lessen, de pauze en schooluitjes. Deze aanwezigheid bevorderde het contact tussen de coach, leerkrachten en leerlingen.

Huisbezoeken

Elke ouder kreeg telefonisch het aanbod voor een huisbezoek ter kennismaking. Een aantal ouders stond hier voor open. Een aantal wilde wel afspreken maar dan liever op school of in het wijkgebouw. Ook waren er een tiental ouders die aangaven niet mee te willen doen aan het project. Tijdens het huisbezoek kwamen allerlei thema’s aan de orde, zoals gezinssamenstelling, rol van religie, het karakter van het kind, de naschoolse activiteiten, financiële draagkracht en dagbesteding van ouders. Uit het gesprek kon een hulpvraag komen, die vervolgens door de coaches wordt opgepakt. Van de gesprekken maakte de coach een verslag.

Taalvaardigheid vormde in enkele gevallen een belemmering bij de huisbezoeken. Een deel van de huishoudens had een niet-Nederlandse achtergrond en sprak thuis naast Nederlands ook nog een andere taal. In een aantal gevallen spaken de ouders helemaal geen Nederlands, en moest er gecommuniceerd worden in een andere taal of was er een familielid aanwezig om te vertalen.

Contact per mail en telefoon

Ter opvolging van een huisbezoek of als alternatief daarop werd er met ouders contact onderhouden per mail en telefoon. Ook werd mailwisseling ingezet om informatie over trainingstrajecten, hulpverlening en naschoolse activiteiten te verstrekken. De telefonische bereikbaarheid verschilde per ouder en hing ook af van de band die de desbetreffende coach met de ouder had. In geval van goed en regelmatig contact tussen coach en ouder werd er per Whatsapp gecommuniceerd, bijvoorbeeld voor een herinnering van een afspraak. Voor sommige ouders was het prettig dat zij op deze manier op hun eigen moment konden reageren, bijvoorbeeld ’s avonds na werktijd. Van telefoongesprekken werden aantekeningen gemaakt en van mailwisseling werd een bestand opgeslagen in het dossier, zodat tijdens deze momenten van communicatie de voortgang kon worden vastgelegd. Meestal was het de coach die initiatief nam voor contact, in enkele gevallen namen ouders zelf initiatief.

Kindgesprekken

De coach maakte kennis met de kinderen door aanwezig te zijn tijdens de lessen op school, het bijwonen van gymlessen en het deelnemen aan excursies. In een later stadium van het project zijn er een-op-een gesprekken met de kinderen ingevoerd als methode om enerzijds kinderen beter te leren kennen en anderzijds om informatie op te halen over hoe het kind zijn/haar eigen ontwikkeling ziet. Deze kindgesprekken gaven in sommige gevallen aanleiding tot oudergesprekken. De kindgesprekken vonden plaats onder schooltijd, waarbij kinderen een voor een uit de klas werden genomen. De gesprekken vonden plaats in lege lokalen, de lerarenkamer of bij gebrek aan beschikbare ruimte op de gang. De gesprekken vonden plaats volgens het vier-ogen principe, waarbij de deur altijd open stond en er een andere leerkracht of onderwijsondersteuner in de ruimte aanwezig was. De onderwerpen die aan de orde kwamen waren onder meer hoe de kinderen het project ervaarden, de situatie thuis, de overgang naar het voortgezet onderwijs, de eigen kijk op gezondheid en naschoolse activiteiten.

Volgens de coaches hebben de kinderen de gesprekken als positief ervaren, en sommigen wilden zelfs vaker deelnemen. Tijd voor dit type aandacht en een persoonlijk gesprek is er niet op een reguliere schooldag.

Continuïteit coaches

Continuïteit is een belangrijke slagingsfactor gebleken. Een vertrouwensband tussen coach en ouder en een consistente aanpak zijn voorwaardelijk voor het boeken van resultaat. Door diverse omstandigheden is het gedurende het project onvoldoende gelukt om continuïteit in de bezetting van coaches te waarborgen.

Gedurende de looptijd van het project zijn er 6 coaches betrokken geweest. Hierbij was er niet altijd sprake van een warme overdracht, waarbij de nieuwe coaches konden worden geïntroduceerd en de werkwijze toegelicht. Dit heeft ertoe geleid dat er in het proces van wisseling ouders zijn afgehaakt of dat er een stagnatie is gekomen in het ondersteuningstraject.

Gezond in Beverwaard

Gebleken is dat veel ouders op basis van de naam van het project er vanuit gingen dat het project enkel ervoor bedoeld was om kinderen lichamelijk gezonder te maken. Daar waar ouders een gezondheidsvraagstuk over hun kind hebben, sprak het project direct aan. In het geval waar dit niet aan de orde was voelden ouders zich minder of niet aangesproken. De brede insteek van het thema gezondheid werd pas later duidelijk, nadat in verschillende communicatie-uitingen en in oudergesprekken uitgelegd werd dat coaches er ook zijn voor ondersteuning op het gebied van financiën, talentontwikkeling en de keuze voor het voortgezet onderwijs. Een breder georiënteerde projecttitel die minder associatie oproept kan hierbij helpen, bijvoorbeeld ‘Opgroeien in Beverwaard’.

COLOFON

GEZOND IN BEVERWAARD
BOUWSTENEN UIT DE PRAKTIJK

In opdracht van
Fonds Nuts Ohra: Gezonde Toekomst Dichterbij

In samenwerking met
Erasmus MC, Springco

Uitvoering
Velacademie
Waalhaven Oostzijde 1
3087 BM Rotterdam

Projectteam
Otto Trienekens (Projectleider), Andrea Fitskie (Hoofd Uitvoering), Pieter Graaff (Hoofd Onderzoek), Eschwin Loos (Onderzoek). In samenwerking met: Kübra Aksoy, Franka Blok, Loïs Douw van der Krap, Emma Groeneveld, Marjolein Looijen, Maarten van der Maas, Myron Meijerink, Pien Peike, Sander Smoes, Karin Snoep, Minke Themans, Edwin Veerman, Sophie Visser en Ymkje Westra

Betrokken partijen
Stichting Building Arts
Marijn van Engelen, Bart Kuntz, Aron de Lijster, Dalith Tempert en Marco van ’t Wout

Coaches
Jolanda Albersen, Carlina Castro, Hidde Kielen, Nena Pardieck, Janina Silva en Lenore Spruijt

Team RK de Regenboog

Erasmus MC
Lex Burdorf

Springco
Gert Jan Hagen, Samantha Langendoen, René Neijmeijer en Thomas Varekamp

Stichting IJsselwijs *(opgeheven)*
Peter van Dalen

Studenten en docenten van diverse opleidingen
TU Delft (Bouwkunde), Erasmus Universiteit Rotterdam (Pedagogische Wetenschappen, Beleid & Management Gezondheidszorg, Geneeskunde, Criminologie), Willem de Kooning Academie (Social Practices/ Gamification)

Met dank aan de leerlingen en ouders die aan het project hebben meegedaan.

Druk
1e druk, januari 2020
©2020 Veldacademie

Disclaimer
Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg isbesteed, aanvaardt de redactie van dit magazine geen aansprakelijkheidvoor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Copyright
De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden, tonen en op- en uitvoeren onder de volgende voorwaarden: **Naamsvermelding** De gebruiker dient de naam van Veldacademie te vermelden. **Niet-commercieel** De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken. **Geen afgeleide werken** De gebruiker mag het werk niet bewerken.

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/

Coverfoto De Heilige Meeuw, ontwerp ObeCity.
Foto: Thijs van Luijk